

O delovanju močvirskega odbora.

O delovanju močvirskega odbora ne razglašajo se redna poročila, zato je tem važneje, da ono, kar prihaja v javnost, ni v nasprotju z resnico ali pa da ni enostransko.

V tem oziru potrebna so posebno poročila, prijavljena zadnji čas v „Slov. Nar.“ marsikaterega popravka: na pr.: v št. 256 brati je na drugi strani začetkom poročila o zadnji seji deželnega zbora kranjskega od besede do besede to: „Na naše začudenje izvedeli smo pri tej priliki od dr. Poklukarja, da so dela za osuševanje ljubljanskega barja jako napredovala, dočim prebivalci barja ravno nasprotno trdijo.“

Prašali smo poslušalce v dotični seji, prašali tudi poročevalca samega, pa nihče nam ni potrdil, da bi se bilo tako poročalo, kakor trdi „Slov. Narod“.

Poiskali smo zatorej pisane stenograme in tam našli smo pri poročilu o 16. seji na pisani poli 19. do besede sledeče: Poročevalec dr. Poklukar „O tej zadevi dalo bi se pač zeló obširno govoriti, toda gg. poslanci so gotovo brali to poročilo in so se prepričali, koliko so priprave za osušenje ljubljanskega močvirja v tem času od lanskega leta napredovale.“

Kako je iz tega nepristranskega sklicevanja na razsodbo gg. poslancev o napredku priprav za osušenje močvirja mogel iznajti trditev o jakem napredovanju del za osušenje, nam je ravno tako nerazumljivo, kakor krivo njegovo začudenje.

Dela za osuševanje močvirja so zdaj še večidel v pisarnah in zato se ni čuditi, ako močvirski posestniki ne čutijo nasledkov osuševanja in trdijo kaj drugega, kakor je trdil poročevalec „Narodov“.

V prvi vrsti gleda zdaj močvirski odbor na to, da načrt, po katerem hoče izpeljati osušenje močvirja, ne bo imel napak dosedanjih načrtov in del, po katerih so bila tudi vsa dosedanja dela pomanjkljiva in nepopolna.

V zavesti velike naloge in odgovornosti svoje prizadeval si je pa pri vsakem bolj pomenljivem sklepu ostati v soglasju z deželnim odborom in c. k. vlado, zastopnikoma onih dveh oblasti, katere bodo tudi pri plačevanju stroškov sodeležne.

V glavni reči dosegel je močvirski odbor do zdaj najprej izrek strokovnjakov, dalje pa načrt o osuševanju močvirja; načrt pa še ni po vsem odobren po ministerstvu in treba mu bode še o znižanju Ljubljance skozi mesto nekaj dopolnitve. — O glavnem vprašanju je tedaj odbor, do zdaj skupno z deželnim odborom in ministerstvom, dosegel, kolikor je bilo s takimi sredstvi do zdaj mogoče.

Poleg glavnega posla pa ima močvirski odbor tudi skrbeti za vzdrževanje glavnih odtokov na močvirji bodi si s pomočjo posestnikov ali z dohodki močvirskega zaklada, kolikor vlada v to privoli. In tudi v tem oziru odbor ni zanemaril svoje dolžnosti, kakor bi po besedah „Narodovega“ poročila in začudenja morebiti kdo znal misliti.

Grabni na močvirji se morajo napravljati in trebiti brez ozira na to, po katerem načinu se bode izvršilo osuševanje pri Ljubljani, in oni grabni pripomorejo k osuševanju dotičnih delov močvirja tudi zdaj.

V tem smislu skrbel je odbor tudi zdaj uže za osuševanje in izrekoma letos so se dogotovila dela iztrebljevanja pri sledečih glavnih odtokih:

Dolnji Golovec	1365	sežnjev	s	stroški	275	gold.
Priprošča	2252	„	s	„	488	„
Drobentinka	2927	„	s	„	483	„
Lukovški kanal	875	„	s	„	61	„

Goreški kanal	1760	sežnjev	s	stroški	246	gold.
Bevški	2000	„	s	„	200	„
Cornovca blizo	3000	„	s	„	—	„

s popravilanjem bregov pri okrajni cesti.

Ta dela in pa še priprave za enaka dela v prihodnjem letu izvršila so se po sklepah močvirskega odbora, in udje odborovi, kateri so sodelovali pri izvrševanju teh sklepov, imeli so mnogo težavnega posla, za kar jim po pravici gre zahvala posestnikov na močvirji. — Po vsem tem mislimo, da prikrita sodba „Narodovega“ poročevalca tudi na to stran ni vtemeljena.

Omeniti pa imamo konečno še dve reči.

Prvo je poročanje o zadnji seji močvirskega odbora priobčeno tudi v „Slov. Nar.“, izrekoma način, po katerem se je obsojevalo vedenje navzočega zastopnika deželnega odbora, ki je zadevalo, ako smo prav podučeni, razgovor zarad požiganja mahú.

Mi gotovo nismo bili nikdar prijatelji onega gosp. deželnega odbornika, toda po naši misli treba je v gospodarskem vprašanju razloge nasprotovalcev ovreči z rečnimi protirazlogi, nikdar pa ne z ničevimi osobnimi napadi. To je ne gledé na to, da je bil imenovan deželni odbornik zastopnik oblastnije močvirskemu odboru nadredjene zoper prostost razprav in čuli smo glasove od družih odbornikov, da se bodo rajši ogibali zborovanja, kakor pa trpeli tako ravnanje.

Druga došla nam pritožba zadeva pa sklepčnost zadnjega zbora, kateremu je predsedoval predsednikov namestnik. — Ni nam treba opozarjati, da ima predsedništvo dolžnost, k vsaki seji povabiti vse odbornike: izvoljene in osebno opravičene; ako bi bil pa odbornik zadržan ali pa odstopil, pa dotičnega namestnika.

K sklepčnosti je treba navzočnosti $\frac{2}{3}$ odbornikov, po navadi: izvoljenih odbornikov, katerih šteje odbor 15. — K sklepčnosti je tedaj treba, da je navzočih vsaj 10 odbornikov.

Nam pa se zanesljivo poroča, da je bilo pri zadnji seji navzočih s predsednikom vred samo 9 odbornikov in pa nekdanja odbornika, katera sta pa odborništvo uže zdavnej odložila, in se jima je pri izstopu tudi izrekla zahvala.

Ako je temu tako (akti vredništvu niso na razpolaganje), tedaj ni le opravičena pritožba odbornikov, ki niso bili vabljeni, ampak nastane še bolj pomenljivo vprašanje o veljavnosti takih sklepov.

Prijavimo te pritožbe samo s tem namenom, da se napake, v kolikor so vtemeljene, odpravijo v korist močvirskega odbora in imenitnega njegovega posla.

Kako presajati stareja sadna drevesa.

Nadrobneju popisu, katerega smo prijavi pred nekaj časom o tej zadevi, dodamo danes še ravnanje, katero priporoča nemški časnik „Pomologische Monatshefte“. Ta list piše:

Ker je dostikrat težavno, stareja drevesa s prstjo vred držeča se kot kepa po koreninah pozimi presajati, sme se priporočiti sledeče ravnanje, pri katerem ni treba prsti v kepi vseh korenin.

Nekoliko na divjake požlahnjenih piramid, okoli 20 let starih, katere so bile izredno rastoče in so odganjale zeló močne mladike, rodile so nekaj let prav malo ali celó nič. Zato dali smo meseca septembra približno 0·8 m. od debla na okroglo z lopato odrezat del korenin in rane gladko porezat. Potem bili smo prisiljeni, nekatere teh hruševih piramid v jeseni prihodnjega leta presaditi.

Uže prej se nam to ni posrečilo, in zato smo tudi pri tej priliki dvomili, da bi se obneslo. Poguma pa

nam je dajala okoliščina, da je krog zaraščenih ran poglajalo veliko drobnih koreninic.

Žalibog, prsti po koreninah v kepi nismo mogli seboj jemati zavolj predolzega prevažanja. Zato se je z vso previdnostjo odpravila vsa prst in na dobro srečo pripravili smo drevesa na nov stan, smo korenine pazljivo napolnili z rahlo prstjo, potem ko so bile korenine iz novega dobro obrezane in smo dobro polili prej kakor smo pohodili; vej pa nismo obrezali prav nič.

V prvem letu zrastle so le kratke mladike, zdaj pa je drevje v krepki rasti in prenapolnjeno s cvetjem. Zato se mi zdi, da smem tako pripravljanje za presajanje starejih dreves dobro priporočiti in bi ta način presajanja gotovo pripraven bil tudi za drevesa družih vrst. S tem pa je tudi presajanje z zmrznjenimi kepami, akoravno ne popolnem vtrpljivo, pa vsaj polajšano po manji kepi. Posebno pomenljiv pa bi bil ta način tedaj, ako bi vsled pregorke zime ne bilo mogoče, da bi zmrzovale redne kepe krog korenin.

Za dalje prevažanje priporoča se, korenine politi s prsteno ali ilovčasto mešanico, da se korenine ne posuše.

Narodno-gospodarske stvari.

Predór skoz Arelski hrib.

Ni treba navajati izgledov, kolike važnosti so za narodno-gospodarsko pridelovanje vodne ceste, to je, morje, reke in kanali, v drugi vrsti pa železnice. Sklicati se hočemo samo na severno Ameriko; tam obljudejo se puščave samo na sebi rodovitnih prostorov še le tedaj, kedar se je preskrbelo za kanale ali železnice, ker le tedaj, kedar je po tej poti bilo skrbjeno za potrebno lahko in ceno prevažanje, se splača zemljo obdelavati in obsejati, ker še le tedaj je mogoče, pridelke prodajati in si prislužiti dohodka in kmetovanja.

Tudi naša država pridelava izrekoma žita in živine več kakor je potrebuje, nasproti pa ste zapadni dve deželi, Francoska in Angleška, kateri primeroma največ povžijete, zato se uže dalj časa bojujeta Amerika in Evropa za trg živežev v onih dveh deželah in izrekoma Angleško uže Amerika bolj in bolj preskrbuje z mesom in žitom.

Avstrija prodajala je marsikaj na Francosko, toda zadnja leta delala nam je Nemška, skoz katero je treba prevažati tje vse pridelke, velike zapreke, določevala visoke vožnine tako, da se nam je bilo težko na tamošnjih trgih z vspehom skušati z drugimi deželami.

Zato je pa tudi želja po neposrednji zvezi naše države z zapadno Evropo precj star in uradno se je izrazila v letih 1872. in 1875. s tem, da so tedanje vlade predložile državnemu zboru načrte postave zgradbi železnice Arelske. — Toda tadanji državni zbor se ni brigal za kmeta in pospeh njegovega blagostanja, in vladin predlog ostal je mrtev predlog.

Taaffejeva sedanja vlada se je kmetu nasproti koj začetkom postavila drugače. — Predložila je zopet načrt postave o Arelski železnici, in to dné 24. januarja leta 1880.; v prvo branje prišel je predlog dva dni kasneje in posvetovanje v železniškem odseku pričelo se je dne 28. januarja.

Dne 22. sklenil je odsek postavo, zbornica pa dne 13. marca, in kmalu potem tudi gosposka zbornica tako, da je bila postava po cesarji potrjena dné 7. maja 1880., razglašena pa dne 12. maja. Za zgradbo privoljena je bila svota 35,600.000 gold., od katerih je bilo namenjenih za predór skoz goro Arelsko 16,216.000 gld.

Dela pripravljajna za predor skoz hrib Arelski pri-

čela so se na strani sv. Antona dne 14., na strani Langenski pa dne 22. junija leta 1880., vrtanje tunela z mašinami pa se je pričelo na izhodni strani dne 17., na zahodni strani pa dne 13. novembra tistega leta.

Pretekli pondeljek, sv. Elizabete dan, pa je trgovski minister baron Pino lastnoročno vžgal strel, kateri je razdjal zadnjo steno, ločečo še predór dovtan od te in une strani in veseli so si podajali roke delavci obeh strani in pa vodje podvzetnikov in pa inženirji.

Svečanosti vesele te gospodarske dogodbe, pričele so se s slovesno sv. mašo in se sklepale z navdušenimi veseliciami.

Arelski predór je dolg 10.270 metrov, dodelan pa je bil nad 14 mesecev prej, kakor se je mislilo.

Kolik je napredek pri teh delih, razvidi se iz tega, da se je 12.330 metrov dolg predór skozi goro Mont-Cenis pričel leta 1859., prodril pa sv. večer leta 1870., slovesno otvoril septembra meseca leta 1871. Predor skoz goro Gothard pa, ki meri 14.900 metrov, se je delal od meseca julija 1872. do 29. februarja 1882. in bil otvorjen 1. junija 1883. leta.

Slovstvene stvari.

Še nekoliko besed o pravni terminologiji.

Napisal Cigale.

(Konec.)

Namesto: porabljev za verbrauchbar, o kateri je tudi g. Tavčar izrekel, da se ne prilega, bilo bi reči: potrošni, a, o, kakor stoji uže v kazalu pod besedo: porabljev. Tako bi se tudi namesto: premakljev, nepremakljev, pravilneje reklo: premičen, nepremičen, in od tod za unbewegliches Gut nepremičnina (hrv. nepokretina), kar je pripravneje od: „nepremakljivost“ v zemljiško knjigo vpisana, kakor piše g. Tavčar. Za fällig werden bilo bi bolje držati se hrv. dospeti, dospelost, ali pa: doteči, nego zapasti (verfallen).

Namesto: zapuščina za Verlassenschaft svetuje g. Levstik besedo: ostalina, ki se mi zdi priličnejša.

Za Vermögen bode bolje reči: imenje, imovina, nego: premoženje; po tem se nam za Vermögensrecht lepo podá: imovinsko pravo, kar je mnogo priličnejše, nego: premožensko, kakor piše, na pr. gosp. Tavčar; in ko bi se kdo pomote bal, moglo bi se tudi za Inhaber namesto: imetnik vzeti hrvatski: držec.

Za Pfändung naj bi se reklo: rubilo in ne: rubežen; — rubitelj in ne: rubežnik. Dedina za Erbschaft ima uže Prešernova pesem (dedino opravljati), torej naj ostane namesto: dedščina, kakor piše g. Tavčar.

Za Gesamtheit ne more ostati: vsota, kakor ima naš prevod, ker se zdaj: vsota ali svota rabi za Summe; raje: skupnost, vsost.

Beseda: predaja za Uebergabe, bojim se, bode tudi motila; jaz bi rajši rekel: preodatba, ali prepodatba.

Samo ob sebi se naposled razume, da bode vzprijeti vse v novejši dobi udomačene besede, na pr. promet za Verkehr, trgovina za Handel namesto: kupčija, trgovec, namesto: kupčevavec, urad za Amt in ne ured, ker je zdaj pri nas prvi izraz obveljal, upravljati za verwalten namesto: oskrbovati, prevara za Betrug nam. goljufija, glavnica za Kapital nam. istina ali kapital, morebiti tudi: novci nam. denarji itd.

Kdor to delo prevzame, da namreč prevod občnega grajanskega ali civilnega zakonika popravi, kakor bi ustrezal današnjim potrebam, temu se ne bode treba več bati, — kakor smo se jih nekđaj bali — hrvatskih